

Samenwerking
Midden-Limburg

REGIODEAL 2023

JUIST WAT **INDRUK** MAAKT STAAT **ONDER DRUK** IN MIDDEN-LIMBURG

KLIMAAT
LANDSCHAP

BREDE WELVAART ONDER DRUK: ONS LANDSCHAP

Het landschap en de natuur in Midden-Limburg hebben een uitzonderlijke waarde. We zijn trots op dit landschap, het bronsgroen eikenhout van 'sjoëën Limburg' dat mede onze identiteit bepaalt. Bovendien hebben landschap en natuur via de recreatie-industrie een belangrijke functie als bron voor economische welvaart (zie ook de programmalijn Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt). Binnen dit thema concentreren we ons op het landschap zelf, en de intrinsieke invloed van onze natuurlijke rijkdom op de welvaart en het welzijn van onze inwoners.

PRIMAIRE ZORG: KLIMAATVERANDERING

We krijgen te maken met steeds extremer weer. Langere warme en droge periodes, afgewisseld met hevige neerslag en overstromingen nemen toe. Om ons iconische landschap duurzaam op peil te houden en de ruimtelijke kwaliteit van onze regio te behouden en te versterken, is concreet ingrijpen noodzakelijk.

GROEI OF GROEN?

Met zijn grote landbouwareaal merkt Midden-Limburg sterker dan de rest van Nederland spanning tussen economische groei en landschapsversterking. We staan voor grote maatschappelijke opgaven rond klimaatverandering, duurzaamheid, veiligheid, krimp, energietransitie en digitalisering. Brede welvaart op basis van economische groei is minder vanzelfsprekend als we ook rekening willen houden met behoud van natuur-cultureel erfgoed en leefbaarheid. Is groei te vereenzelvigen met de strijd tegen verdroging, hittestress en wateroverlast. En zo ja, hoe dan?

KLIMAATVERANDERING VRAAGT OM PRIMAIRE ZORG VOOR ONS LANDSCHAP.

KEUZES EN PROGRAMMA'S

Afgezien van de opgaven rond klimaatverandering krijgen we in Midden-Limburg ook te maken met de spanning tussen landschappelijke waarden en economische ruimteclaims. Wonen, werken, mobiliteit, recreatie en energiewinning vragen om heldere keuzes op het gebied van ruimtelijke (her)inrichting. Voor veel van deze opgaven bestaan al landelijke programma's, die gepaard gaan met grote rijksuitgaven. Wij willen de Regio Deal inzetten als cement tussen landelijke doelstellingen en lokale uitvoering. Bijvoorbeeld door te borgen dat lopende programma's als LPLG, NOVEX, het Waterbeheerprogramma en RES aansluiten bij het karakter van de regio, met oog voor belangen als rust, ruimte, recreatie en beleving. De Regio Deal stelt ons in staat bewoners en ondernemers te betrekken bij de processen, voor een zachtere landing van de onvermijdelijke maatregelen. Concreet gaan we in het kader van de Regio Deal met de volgende thema's aan de slag:

BEHOUD VAN HET UNIEKE LANDSCHAP

Meer dan een onder- of achtergrond is het landschap de basis van de Midden-Limburgse samenleving. Het is van groot belang dat we landschappelijke waarden behouden. Robuuste groenstructuren dreigen te verdwijnen door verstedelijking, en de behoefte aan ruimte voor industriële groei. Hierdoor wordt de afstand tussen de stadsinwoners en de natuur steeds groter. Wij zien het als een belangrijke opgave om de mens weer te verbinden met de natuur en het groen. Dit draagt bij aan een positieve gezondheid.

MIDDEN-LIMBURG EN DE OMGEVINGSWET

Met de nieuwe Omgevingswet streeft het Rijk naar een integrale aanpak van landschapsbeheer in interactie en samenwerking met de regio's. Binnen de Regio Deal kunnen we concrete stappen zetten naar een meer integrale sturing. We doen dit door onder andere:

- vaststellen prioriteiten voor ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap
- uitwerken van een programma met iconprojecten voor kwaliteitsverbetering
- herstel van bestaande en aanleg nieuwe groenstructuren rond kernen

Daarnaast zullen we investeren in ondersteunende maatregelen ter versterking van de weerbaarheid van bodem, natuur en landschap en versterken van de betrokkenheid van de inwoners met hun natuurlijke omgeving. Dit zijn de kernpunten:

BODEMKWALITEIT

Verbetering van de gezondheid van de bodem is een goede manier om zowel natuur als landbouw te versterken. De bodem is de afgelopen 50 jaar sterk verarmd en verdicht. Door meer organische stof in de bodem te brengen, versterken we de diversiteit van flora en fauna boven én onder de grond en verbetert de structuur. Deze wordt sponsachtiger waardoor de bodem bij regen meer water opneemt en nutriënten minder uitspoelen. Bovendien helpt een absorberende bodem de grondwatervoorraad aanvullen. De regio zet in op innovatie rond bodembeleid en -kwaliteit om de capillaire werking te verbeteren en meer CO₂ af te vangen. Om deze ambities waar te maken moeten alle stakeholders - waterschap, agrarische sector, kennisinstellingen en andere partners - samen optrekken.

59,6%
AGRARISCH TERREIN
IN MIDDEN-LIMBURG

6%
MEER DAN DE REST
VAN NEDERLAND

HITTESTRESS

Oververhitting van de ‘versteende’ stedelijke omgeving, ook wel hittestress genoemd, is een serieus probleem. Oververhitting creëert een oncomfortabele en ronduit ongezonde leefomgeving, zowel buiten als binnen. Hittestress leidt tot slaapklachten, gedragsverandering en een lagere arbeidsproductiviteit. Daarnaast is het een concrete bedreiging van de volksgezondheid. Tijdens een hittegolf stijgt het sterftecijfer met maar liefst 12%, waarbij vooral ouderen slachtoffer zijn. Ook Midden-Limburg blijft niet van hittestress verschoond. Het kennisportaal Klimaatadaptie heeft een stappenplan opgezet om de hittestress te verminderen. Met de Regio Deal kunnen wij deze stappen versneld doorlopen voor een slagvaardige aanpak. Denk aan:

- **routekaart voor ontwikkeling van hitteplannen**
- **uitvoeringsprogramma tegen hittestress**

KENNISHUB EN MONITOR VERDROGING

Midden-Limburg is de droogste regio van Nederland. Dit maakt ons landschap extra kwetsbaar. Nu door de klimaatverandering het weer extremer wordt, groeit het risico op overstromingen én op verdroging. Dit lijkt paradoxaal. Maar als het heet is, droogt de bodem uit en als het regent, regent het hard. Door de droge, dichte bodemstructuur kan het water niet infiltreren. In onze regio leidt dat tot overstromingen omdat het aanwezige regionale watersysteem de piekbuien niet kan verwerken. Om ons landschap duurzaam te beschermen, moeten we ‘water- en bodemsturend’ leren denken. Dat vraagt om expertise. De financiële ondersteuning via de Regio Deal stelt ons in staat om in goed overleg met waterschappen, agrariërs en andere belanghebbenden een kennishub tegen verdroging op te richten. Dit is bedoeld voor:

- verzamelen en ontsluiten van (wetenschappelijke) kennis en succesvolle voorbeelden
- op basis van deze sturingsinformatie gericht maatregelen nemen om verdere verdroging tegen te gaan
- de uitwerking van de maatregelen meetbaar maken, om te leren welke het meeste effect sorteren

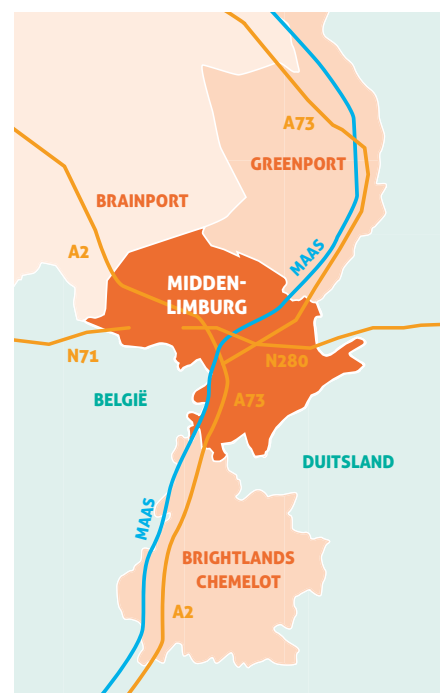
BELEVING MET ERFGOEDROUTES

Landschap is niet alleen om naar te kijken. Niets is zo gezond als een wandeling in de natuur. Denk ook aan het beroemde ‘ommetje’ van Professor Scherder. Toch zijn veel mensen binnen de steden het contact met de natuur kwijt, simpelweg omdat er weinig groen over is. Wij willen nu onderzoeken hoe we de mensen weer letterlijk dichterbij de natuur kunnen brengen door de drempel tussen de versteende straat en groene omgeving te verlagen. Daarnaast kan het landschap ook een economische motor zijn. De unieke landschappelijke kenmerken van Midden-Limburg, gekoppeld aan het grote aanbod historisch waardevolle dorpen en monumenten maken de regio populair voor bezoekers.

GESCHIEDENIS IN HET GROEN

Door de landschappelijke structuren te koppelen aan cultuurhistorische waarden kunnen we zowel de eigen inwoners als de bezoekers verleiden om het landschap te herontdekken. Hierdoor krijgt ook de toeristische en recreatieve sector een nieuwe impuls. De komende jaren zullen wij projecten uitvoeren die bij deze thema's passen. Denk aan:

- digitaal en fysiek ontsluiten en promoten van erfgoedlocaties en het ontwikkelen van wandel- en fietsroutes om ze te verbinden
- onderzoek naar een mogelijke historische belevingsroute voor het op informatieve wijze overdragen van de Limburgse geschiedenis
- Hiking Trail Liberation Route: een nieuw netwerk van wandel- en fietsroutes dat de belangrijkste historische plekken en verhalen en persoonlijke getuigenissen rond WOII met elkaar verbindt. Zo kunnen wandelaars een dagdeel, dag of vakantie in de voetsporen van de bevrijders treden, waarbij een routeplanner ze in hun eigen taal vertelt over WOII en de Europese gedachte. Dit netwerk krijgt het karakter van een uniek en duurzaam nationaal monument. Om een breder publiek aan te trekken kunnen we de Liberation Route aanvullen met lokale en regionale routes zonder specifiek historische connotatie.

HET MOMENT IS NU

Om met elkaar de achteruitgang van de brede welvaart in Midden-Limburg te stoppen.

Midden-Limburg met haar iconische landschap vol groene en blauwe parels. Een divers en veelzijdig bedrijfsleven met een krachtige maakindustrie en bijzondere agrarische bedrijven. Volop ruimte om betaalbaar te wonen in de vele gezellige en vitale dorpskernen en historische steden. De sleutelpositie tussen het Ruhrgebied en België, tussen Brainport Eindhoven, Chemelot en Greenport Venlo. Veel aspecten waar onze regio haar kracht en identiteit aan ontleent, leveren momenteel juist extra uitdagingen op.

Om deze uitdagingen aan te gaan en onze kwaliteiten te behouden, werken de zeven Midden-Limburgse gemeenten, Provincie en Waterschap intensief samen, met elkaar en binnen talloze samenwerkingsverbanden met ondernemers, onderwijsinstellingen en andere partners.

De Regio Deal kan deze samenwerkingen verder versterken, altijd in aanvulling op provinciale en landelijke programma's.

Daarbij richten we ons heel concreet op drie thema's: Leefbaarheid, Klimaat & landschap en Economie, Onderwijs & Arbeidsmarkt. Drie thema's waarmee we indruk maken, drie thema's die juist in Midden-Limburg onder druk staan.

JUIST WAT INDRUK MAAKT STAAT ONDER DRUK IN MIDDEN-LIMBURG

De Regio Deal aanvraag 2023 wordt gedaan door SML (Samenwerking Midden Limburg). Deze organisatie vertegenwoordigt hiermee de 7 gemeentes en alle betrokken organisaties die hebben samengewerkt aan de totstandkoming van de aanvraag. Meer informatie vindt u op www.samenwerkingmiddenlimburg.nl